

ИНТЕРЕСНО НАУЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ ОТНОСНО БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВНОСТ В СВЕТЛИНАТА НА МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО

Проф. д.ю.н. Георги Пенчев – Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Рецензията е публикувана в
Предизвикай правото!, ISSN 1314-7854, на 16.01.2022 г.

Съвсем наскоро излезе от печат новата монография на проф. д.ю.н. Орлин Борисов, посветена на един проблем с потенциал за научна дискусия, а именно несъответствието, според автора, на българската държавност на международното право. На пръв поглед, дори нейното наименование фактически съдържа категоричния отговор на О. Борисов на въпроса дали съответства, преди всичко съвременната наша държавност, на международното право¹. В контекста на възможността за научна дискусия по този проблем, която очевидно цели авторът на монографията, е необходимо накратко и обективно, в тази статия-рецензия, да бъдат очертани неговите основни научни тези.

Преди всичко е необходимо да се изтъкне обстоятелството, че в рецензираната монография О. Борисов е подложил на научна критика някои явления от българската правна действителност, свързани със съвременната държавност, разгледани през призмата на съответствието им с международното публично право и правото на Европейския съюз (ЕС). В структурно отношение тя се състои от въведение (с. 10-14), 6 глави, заключение (с. 266-268), списък с използваната литература (с. 269), съдържащ 20 заглавия на кирилица и 2 заглавия на латиница, и три приложения (с. 270-343), едното от които включва оригинална авторска концепция, озаглавена „Концепция относно привеждането на държавността в България съгласно принципите и нормите на съвременното

---

¹ Вж. **Борисов, О.** Държавността в България не е в съответствие с международното право. С., Хелиопол, 2021, 344 с.

международно право“, а другите две съдържат текст на международни договори (Устава на ООН и „Международната харта за правата на човека“).

Още в увода („въведението“) авторът очертава целта на изследването си в три насоки: а) изясняване на въпроса защо държавността в нашата страна не съответства на принципите и нормите на международното право; б) анализ на нейното несъответствие с отделни разпоредби на ратифицирани от Република България международни споразумения; и в) изследване на реализацията на българската държавност в исторически контекст (с. 10).

Глава първа (с. 15-58) е посветена на историческото развитие на българската държавност по времето на Първата, Втората и Третата българска държава. Като научен принос в нея може да се изтъкне авторската дефиниция на понятието „държавност“. Според О. Борисов тя е „обобщен израз на установената от управлението на всяка държава, социално-икономическа и политическа организация на обществото, осъществявана от система от държавни органи, уреждащи изцяло обществените отношения, включително и цялостното ръководство“ както на всички вътрешнодържавни процеси съгласно националното законодателство, така и на „всички области на външните отношения в съответствие с международното право“ (с. 14).

В глава втора (с. 59-92) авторът се е опитал да изясни въпроса защо държавността в България не е в съответствие със съвременното международно право. За целта той изтъква несъответствия на българската държавност с изискванията на някои международни актове и споразумения, напр. на: а) членове 1, 2, 51, 55 и 56 от Устава на ООН (с.

61-64); б) Всеобщата декларация за правата на човека (1948 г.)² като цяло (с. 71-72), като по отношение на нея авторът лансира оригинално становище за характера на разпоредбите на тази декларация като обичайни норми на международното право, без да отрича незадължителната ѝ юридическа сила, но подчертавайки нейната политическа значимост (с. 72-73, както и на с. 248 в глава 6); в) членове 1, 4-6 и 9-13 от Международния пакт за икономически, социални и културни права от 1966 г.³; г) членове 4, 6-9, 14, 17-19, 23 и 26 от Международния пакт за гражданските и политическите права също от 1966 г.⁴ (с. 73-77); д) членове 5, 19, 26, 38, 46 и 50 от Хартата на основните права на ЕС (ОВ С 83, 30.03.2010 г.) (с. 81-85). След критичния анализ на горепосочените несъответствия, О. Борисов изтъква необходимостта от създаването на „нова държавност“, насочена към „справедлива социално-икономическа организация на обществото“, съответстваща на международните задължения на страната, която трябва да се доближи до „държавността в социалната държава“ (с. 87). За целта той анализира т.нар. „социална държава“ (с. 88-92) като отбелязва, че тази държава представлява „обществена система във формата на механизъм за справедливо преразпределение на обществените блага, така че всеки българин да има достоен начин на живот“ (с. 88).

Основният аргумент на О. Борисов за наличието на тези несъответствия се изразява във възприемането у нас през 1990 г. на т.нар. План „Ран-Ът“⁵, послужил като основа за извършения впоследствие преход

---

² Тази декларация е приета с резолюция 217 А(III) на Общото събрание на ООН от 10.12.1948 г. Относно текста на декларацията вж. **Права на човека. Сборник от международни документи**. Ню Йорк, ООН, 1992, с. 2-7.

³ Този пакт е ратифициран с Указ № 1199 на Президиума на Народното събрание от 23.07.1970 г. (ДВ, бр. 60 от 1970 г.). Той е в сила за Република България от 03.01.1976 г. и е обнародван в ДВ, бр. 43 от 1976 г.

⁴ Този пакт също е ратифициран с Указ № 1199 на Президиума на Народното събрание от 23.07.1970 г. (ДВ, бр. 60 от 1970 г.). Той е в сила за Република България обаче, от 23.03.1976 г., и е обнародван в ДВ, бр. 43 от 1976 г.

⁵ Вж. в тази насока, **Национална стратегия „Ран-Ът“**. – В: Уикипедия. Свободната енциклопедия [онлайн]. [прегледан 30.11.2021]. достъпно от: https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%BB%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%8F%E2%80%9E%D0%A0%D0%B0%BD-%D0%AA%D1%82%E2%80%9C. Този план е подготвен под

на Република България към пазарна икономика, като авторът подчертава липсата на балансираност в този преход, защото е довел, според него, до обедняване на немалка част от населението у нас (с. 61-62, 74-75).

Глава трета (с. 93-169) е посветена на необходимостта, според автора, от промяна на държавността в България. В нея научен интерес представляват: а) авторското предложение за привеждането на българската държавност в съответствие с международното право чрез „справедлив правен и социален ред” (с. 100); б) научната критика на реформата в селското ни стопанство, изтъкната от автора като „безперспективна” (с. 104, 119) и на горепосочения План „Ран-Ът” (т. 105-120), като в резултат на неговата реализация, според О. Борисов, са изпаднали в бедност около 90% от нашите граждани (с. 144, 146); в) авторските предложения за подобряване на икономическото положение на българските граждани чрез нова икономическа политика, основана на солиден икономически растеж (с. 149-150); и г) авторските предложения за промяна на държавността, извършвана на 3 етапа, а именно чрез приемането на нов Изборен закон (т.е. кодекс – бел. авт.), нова Конституция и ново законодателство, базирано на нея (с. 160-169).

В глава четвърта (с. 170-202) вниманието е насочено към необходимостта, според автора, от „смяна на системата на статуквото в България”. За целта О. Борисов е обосновал свои предложения за: а) съставяне на Национална концепция за премахване на бедността (с. 174-175); б) подобряване на функционирането на 3-те власти (с. 176), икономическата система (с. 186), образованието (с. 190-191),

---

формата на доклад, разработен от Ричард Ран и Роналд Ът от името на Националната търговска камара на САЩ в 1990 г. Вж. също **Преход на България към демокрация и пазарна икономика**. - В: Уикипедия. Свободната енциклопедия [онлайн]. [прегледан 30.11.2021]. достъпно от: https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%85%D0%BE%D0%B4_%D0%BD%D0%B0_%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%BA%D1%8A%D0%BC_%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_%D0%B8_%D0%BF%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0.

здравеопазването (с. 193-194), дейността на средствата за масово осведомяване (с. 202); в) заплащането на сумите по осъдителни решения спрямо Република България от Европейския съд по правата на човека от тези органи и лица, които, които са „приели незаконосъобразните решения” (с. 185).

Глава пета (с. 203-227) е свързана с отговора на въпроса „Как да се осъществи смяната на системата?” За целта авторът подчертава, че това може да се реализира само чрез: а) мирни средства (с. 203-204); и б) формиране на „истинско гражданско общество” и „промяна на съзнанието” у част от населението (с. 208); в) функционирането на „правова държава”, която той дехинира като „държавата, в която се приемат закони, изразяващи волята на народа, които се прилагат равнопоставено за всички” (с. 215).

Глава шеста (с. 228-265) е посветена на отговора на поставения от автора въпрос: „Каква трябва да стане държавността в България и какви трябва да станат българите?” За целта в отговор на този въпрос авторът изтъква някои морални и правни предпоставки, и по-специално: а) наличие на „хора с нова душевност” (с. 242), притежаващи „чувство на любов към другите” (с. 246); и б) разработване на „Национална стратегия за изкореняването и недопускането на корупция в България” (с. 242).

В заключението на монографията авторът е направил някои по-общии изводи от разгледаната правна уредба. В него той обобщава своя извод, че новата държавност у нас трябва да се изгражда „по мирен път в съответствие с международното право” (с. 268). Като научен принос може да се изтъкне и предложената от автора в приложение № 1 към монографията „Концепция относно привеждането на държавността в България съгласно принципите и нормите на съвременното международно право”, в която той определя основните задачи, отговарящите за

реализацията им компетентни органи и сроковете за изпълнението им (с. 270-273).

Накрая може да се направи изводът, че рецензираната книга на проф. д.ю.н. Орлин Борисов „Държавността в България не е в съответствие с международното право“ би могла да предизвика интерес не само за юристите, но и за читателите-неюристи. Освен това смятам, че тя може да предизвика научна дискусия по разглежданата проблематика, защото е предизвикателство за правното мислене.